

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

THE DEVELOPMENT STRATEGY OF SUSTAINABLE TOURISM MANAGEMENT
ACCORDING TO KHMET CIVILIZATION IN THE LOWER NORTHEAST

อติชฐาน ไชยเรือง บุญทัน ดอกไธสง สอาด บรรเจิดฤทธิ และบุญเรือง ศรีเหรียญ
Atidthan Chairuang, Boontan Doktaisong, Sa-ard banchirdrit, and Boonrueng Sriharun

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 3) เสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีแบบคู่ขนานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 401 คน ที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ปฏิบัติงานในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเคร็จซีและมอร์แกน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน จากผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภาครัฐ คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(สาขาจังหวัด) ภาคเอกชน คือ ประธานหอการค้าจังหวัด ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ ภาคประชาชน คือ นักวิชาการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยเลือกแบบเจาะจง และการบอกต่อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการอุปมานิเคราะห์และการตีความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว เอกลักษณ์ทางภาษา รอยอารยธรรม และการสืบทอดทางวัฒนธรรม ภายใต้อาณัติความร่วมมือจากภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย (1) คุณลักษณะของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ (2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว เอกลักษณ์ทางภาษา รอยอารยธรรม และการสืบทอดทางวัฒนธรรม และ (3) การพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การพัฒนา การบริหาร การร่วมมือทุกภาคส่วน การตลาดเพื่อการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ คุณลักษณะของนักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนา การบริหารจัดการสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้ร้อยละ 91.30 ($R^2 = 0.913$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มี 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงแอ่งอารยธรรมขอมทั้งสี่แห่งอย่างเป็นรูปธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมทั้งสามภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์แหล่งรายได้ของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study elements of development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast, 2) to study the factors affecting the development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast and 3) to propose the development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast. The approach of this research was a parallel mixed methods of the qualitative and quantitative research. The quantitative research was conducted by studying the samples of 401 respondents who were tour entrepreneurs, tour officials and tourist in 4 provinces including Nakhon Ratchasima, Buri Ram, Surin and Sisaket. The sample size was obtained by the calculation with Krejcie and Morgan's formula at reliability level of 0.95 by stratified random sampling and multi-stage random sampling. The tool used for data collection was a 5 level rating scale questionnaire at reliability level of 0.98. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The qualitative research conducted by in-depth interviewing the participants for 24 key informants who were experts including governor, director of office of the provincial tourism, Chairman of Provincial Chamber of Commerce, tour entrepreneurs and local

leader in 4 provinces which selected by Purposive sampling and Snowball Sampling and analyzed by using content analysis and triangulation.

The research findings were as follows:

1) The development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast were (1) civilization linking strategies were factor loading value = 0.876 (2) substantive cooperative strategies of public, private and populace were factor loading value = 0.874, (3) substantive monetization strategies of all sectors were factor loading value = 0.863 and (4) strategies of tourism resource conservation were factor loading value = 0.760. All of these aspects could explained the variation of criteria for development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast at 71.334 percent.

2) The factors affecting the development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast were (1) characteristics of tourists including personal factors and behavioral factors, (2) tourism resource including geography of tourist attraction, linguistic identity, civilization and cultural inheritance and (3) management development including development, management, cooperation of all sectors, marketing for tourism, and tourism resource conservation, which 3 factors including characteristics of tourists, tourism resource, management development could explained the variation of criteria for development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast at 91.30 percent ($R^2 = 0.913$) at reliability level of 0.05 ($F = 198.292$).

3) The development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast was input was 3R which mean tourism resource including tourists, Khmer civilization and tourism personnel, the process was 5S which mean 5 strategies were substantive linking strategy of 4 Khmer civilizations, substantive cooperative strategies of government, private and populace, strategies of sustainable tourism resource conservation, sustainable monetization strategies and strategies of tourism personnel development of all sector and the outcome was the tourism of Nakhon Ratchasima, Buri Ram, Surin and Sisaket province was a group of Khmer civilization which had the historical significance, sustainable tourism and had positive outcome for all sector. Finally, tourism personnel, tourist, populace in the tourist area and people who were planned and developed the tourism in own province by using the development strategy of sustainable tourism management according to Khmer civilization in the lower northeast had a better life.

คำสำคัญ

ยุทธศาสตร์การพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แอ่งอารยธรรมขอม

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจสินค้าและบริการที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจประเทศไทยอย่างยิ่ง รายได้ของประเทศจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงกว่ารายได้จากอุตสาหกรรมอื่นๆ ประเทศไทยในฐานะที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงสามารถสร้างเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ในขณะที่ประเทศกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจนั้น ย่อมจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทยโดยภาพรวม ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของคนไทย คือความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น การเปิดคาสิโนและการจัดบริการทางเพศเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวหากมีการสำรวจความคิดเห็นเพื่อชี้แนะสังคมและนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ก็จะเป็นประโยชน์และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทยโดยรวมอันเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมการท่องเที่ยวอันดีงามของสังคมไทยตลอดไป อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยความได้เปรียบของประเทศไทย ในภาวะที่มีการแข่งขันอย่างมากในปัจจุบัน อุตสาหกรรมทุกประเภทของเราจะต้องสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ จึงจะประสบความสำเร็จ ประเด็นของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็คือจุดเด่น หรือหาความได้เปรียบของเรา ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญหลายแห่ง แต่ไม่มีแห่งใดเลยที่ติดอันดับสิ่งมหัศจรรย์ของโลก แม้จะมีชายหาดที่สวยงาม แต่หลายประเทศก็มีชายหาดที่สวยงามไม่แพ้ประเทศไทย ในบางประเทศชายหาดมีความสวยงามกว่าด้วย ในทศวรรษที่ผ่านมาความสำเร็จของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นับว่าค่อนข้างสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของความได้เปรียบของประเทศไทย ซึ่งการเปลี่ยนโครงสร้างของประเทศจากระบบเศรษฐกิจ ที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีเหลือเฟือมาเป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยแรงงานมาก และประเทศไทยก็ได้นำเสนอการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานเป็นจุดขาย นับเป็นความโชคดีที่การฝึกอบรมและการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีในการให้บริการท่องเที่ยวไม่ซับซ้อนมากนัก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยจึงสามารถนำเสนอแรงงานที่มีคุณภาพเป็นจุดขาย และธุรกิจการโรงแรมของไทยก็ได้รับการยกย่องด้านราคาที่ย่อมเยา มีบริการที่เป็นเลิศอยู่ในอันดับต้นๆ ของโลก ธุรกิจสายการบินของไทยก็ได้ชื่อว่ามีบริการที่น่าประทับใจ ในความสำเร็จทั้งหมดนี้ เนื่องมาจากความสามารถในการจัดการและการนำเสนอจุดขายสินค้าการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง การมีอัยาศัยไมตรีของคนไทยและการจัดการที่ดีด้วย จะเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งหากไม่สามารถรักษาจุดเด่นเหล่านี้ไว้ให้ยั่งยืนได้ และหากพิจารณาบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในอนาคตอันใกล้ จึงไม่เพียงแต่ที่ประเทศไทยจะต้องวางยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวใหม่เพื่อให้สามารถยืนหยัดแข่งขันกับประเทศอื่นๆ เท่านั้น ยังจะต้องเร่งยกระดับ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมอีกด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555)

หากพิจารณาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นถือว่าเป็นจุดแข็งของประเทศไทย ที่มีความได้เปรียบสมาชิกอาเซียนชาติอื่น ๆ ด้วยความพร้อมทั้งด้านสถานที่ตั้งที่เป็นจุดศูนย์กลางของการเดินทาง และยังมีความได้เปรียบทั้งด้านสภาพภูมิประเทศ ความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ และอารยธรรม มีจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้

อย่างหลากหลาย และครอบคลุม (กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และจังหวัดศรีสะเกษ, 2557) ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน จึงเป็นคำถามการวิจัยว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สามารถใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจและพัฒนามาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่อไป

ปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งมรดกโลกทั้งสิ้น 5 แห่ง เป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติจำนวน 2 แห่ง คือ แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติเขาใหญ่ และแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม จำนวน 3 แห่ง คือ แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองเกี่ยวเนื่อง แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมืองประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง นอกจากนี้ แหล่งมรดกโลกทั้งธรรมชาติและแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมทั้ง 5 แหล่งที่กล่าวมานั้น ประเทศไทยยังมีแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอีก 2 แห่งที่ขึ้นทะเบียนอยู่ในบัญชีรายชื่อชั่วคราว คือ แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมภูพระบาทจังหวัดอุดรธานี และเส้นทางวัฒนธรรมปราสาทพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และศาสนสถานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำลังรอรับการพิจารณาและประกาศยกย่องเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม การศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษให้เป็นคลัสเตอร์แห่งการท่องเที่ยว โดยชูศิลปวัฒนธรรม ชาวอีสานใต้ที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นได้รับการขนานนามให้เป็นแอ่งอารยธรรมขอม ด้วยการสร้างเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ให้เกิดเครื่องหมายการค้ากับสินค้าและบริการของการท่องเที่ยว ทั้ง 4 จังหวัด อันเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับการท่องเที่ยว โดยการใช้ความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเข้ามาประสานกัน ด้วยการสร้างเรื่องราวต่อเนื่องเชื่อมโยงผสมผสานกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่ แหล่งวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนในภูมิภาคเพื่อให้เกิดพลังความน่าสนใจ และแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นกว่าการนำเสนอการท่องเที่ยวที่แต่ละจังหวัด แต่ละพื้นที่ต่างคนต่างทำ ซึ่งจะส่งผลให้ความก้าวหน้าในการพัฒนาการท่องเที่ยวล่าช้า เนื่องจากปัญหาอุปสรรคที่มีทุกด้าน ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการพัฒนาจะไม่เพียงพอ หากสร้างเส้นทางท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางหลักได้ ความเจริญจากเส้นทางท่องเที่ยวเมืองหลักก็จะกระจายไปยังการท่องเที่ยวเมืองรองที่อยู่รอบๆ อย่างรวดเร็วในลักษณะเครือข่าย (กรมศิลปากร, 2553)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นอย่างไร

2. การพัฒนาการบริหารจัดการการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทาง
แอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเป็นอย่างไร

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทาง
แอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของทรัพยากรการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ที่มีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ (Stakeholder) ที่สำคัญของการท่องเที่ยวทั้ง 4 จังหวัดนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงการประเมินผลตรวจสอบผลของนโยบายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนของทั้ง 4 จังหวัด โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 24 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความสมบูรณ์ของอารยธรรมขอมและมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ เส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังประเทศกัมพูชาศูนย์กลางแห่งอารยธรรมขอมและการเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจการค้า โดยกำหนดตามสัดส่วนของแต่ละจังหวัด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยให้ความสำคัญเท่ากัน จากนั้นกำหนดตัวอย่างตามรูปแบบตารางของเคร์จซีและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่า การสุ่มในระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทำการแทนค่าตามสูตร การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 401 คน

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่ได้จากนักท่องเที่ยว โดยใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statics) ด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple

Corregreion) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดนั้น เพื่อให้การนำเสนอเข้าใจง่ายผู้วิจัยจึงลำดับไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว เอกลักษณะทางภาษา รอยอารยธรรม และการสืบทอดทางวัฒนธรรม มีการดำเนินการและการให้ความสำคัญจากภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนนั้นตระหนักดีถึงความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างอันจะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวดีขึ้นตามไปด้วย

2) ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ 2.1) คุณลักษณะของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ 2.2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว เอกลักษณะทางภาษา รอยอารยธรรม และการสืบทอดทางวัฒนธรรม และ 2.3) การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การพัฒนา การบริหาร การร่วมมือทุกภาคส่วน การตลาดเพื่อการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ คุณลักษณะของนักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนาการบริหารจัดการสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้ร้อยละ 91.30 ($R^2 = 0.913$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 198.292$)

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มี 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงแหล่งอารยธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์แหล่งรายได้ของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน และ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้คาดว่า จะเกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวในทุกระดับไม่จะเป็นหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวส่งเสริมมาตรฐานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง ให้เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงระบบคมนาคม โลจิสติกส์ และเศรษฐกิจการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโต ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในภูมิภาค ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมในพื้นที่ซึ่งเป็นแอ่งอารยธรรมขอมที่ยิ่งใหญ่ทางประวัติศาสตร์ให้มีมาตรฐานระดับชาติ ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อนและโอกาสในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวนั้นจะนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชนและคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

จากการสังเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัย จึงกำหนดยุทธศาสตร์ได้ 5 ยุทธศาสตร์ คือการเชื่อมโยงแอ่งอารยธรรมขอมทั้งสี่แห่งอย่างเป็นรูปธรรม ความร่วมมือทั้งสามภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงแอ่งอารยธรรมขอมทั้งสี่แห่ง อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน ด้านภูมิศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.1 การกำหนดนโยบายการพัฒนา ระบบคมนาคมทางบก และทางอากาศทั้ง 4 จังหวัดให้เชื่อมโยงถึงกันอย่างสะดวก รวมถึงการเชื่อมโยงกับประเทศใกล้เคียงอีกด้วย และนโยบายเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น โดยการร่วมประชุมจากทุกภาคส่วนหาแนวทางการกำหนดนโยบายร่วมกัน

1.2 วางแผนให้แต่ละทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการตามนโยบายให้มากยิ่งขึ้น

1.3 บริหารจัดการนโยบายด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ยุ่งยาก เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยหลักการบริหารองค์กรที่ดี

1.4 คณะทำงานตรวจสอบติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามแผนงานของนโยบายที่กำหนดไว้

1.5 วิเคราะห์ผลงานตามแผนงาน/โครงการ ทุกภาคส่วนได้เสนอแนวทางการพัฒนา แก้ไขให้แผนงาน/โครงการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน ด้านเอกลักษณ์ทางภาษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.1 ภาครัฐกำหนดแผนยุทธศาสตร์การใช้ภาษาท้องถิ่นสร้างความเชื่อมโยงกันในภูมิภาค และประเทศใกล้เคียง

1.2 ทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องส่งเสริมสนับสนุน รมรณรงค์ให้มีการสืบทอดเอกลักษณ์ทางภาษา

1.3 องค์กรปกครองส่วนจังหวัด/ท้องถิ่นกำหนดแผนงาน/โครงการ เพื่อพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาแก่กลุ่มเยาวชน

1.4 สถานบันทางการศึกษาทุกระดับเป็นองค์กรหลักดำเนินการพัฒนาการใช้ภาษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการมีบทเรียนเกี่ยวกับการใช้ภาษาท้องถิ่น

1.5 ติดตามผลการดำเนินการ นำข้อมูลที่ได้เพื่อการวางแผนพัฒนาให้ภาษาสร้างความเชื่อมโยงทางด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

แนวทางการดำเนินงาน ด้านรอยอารยธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.1 กำหนดนโยบายการให้ ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาค และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

1.2 ทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องส่งเสริมสนับสนุน ทรนงค์การให้ ความสำคัญกับวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่

1.3 กำหนดแผนงาน/โครงการ การสืบสาน สืบทอดให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนยังคงดำรงอยู่ได้กับอนาคต

1.4 สร้างฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาสืบค้นข้อมูล ร่องรอยแห่งอารยธรรมเก่าแก่และการเป็นส่วนหนึ่งของรอยอารยธรรม

1.5 ติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล นำกลับไปปรับปรุงพัฒนานโยบาย

ปัจจัยการพัฒนาการบริหารจัดการ

แนวทางการดำเนินงาน ด้านการพัฒนา

1.1 ภาครัฐสร้างความมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาาระบบคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน และการสื่อสารภาครัฐเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาาระบบคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐาน และพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.3 ภาครัฐบริหารจัดการงบประมาณ การบริหารงานแบบบูรณาการ หลักการบริหารจัดการองค์กรที่ดี

1.4 การร่วมมือทุกภาคส่วน ประสานความร่วมมือการดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงบุคลากรด้านการสื่อสาร

1.5 การติดตาม ประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ

1.6 วิเคราะห์ผลการประเมิน พัฒนา ปรับปรุงนโยบาย

แนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ

1.1 ทุกภาคส่วนใช้หลักการบริหารจัดการองค์การที่ดีให้มีความพร้อมต่อการบริหารงานแบบบูรณาการเพื่อการเชื่อมโยงด้านการบริหารจัดการทั้ง 4 จังหวัด

1.2 การบริหารงบประมาณ การบริหารโครงการ และการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเหมาะสม

1.3 ภาครัฐสร้างความร่วมมือกับภาคทุกภาคส่วนเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

1.5 สถานบันทางการศึกษาจัดทำแผนร่วมกับภาครัฐ เพื่อผลิตบุคลากรทางด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

1.6 ภาครัฐกิจเอกชนจัดทำแผนร่วมกับภาครัฐในการบริหารจัดการผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน

1.7 การตรวจสอบติดตามและประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และจริงจัง

แนวทางการดำเนินงาน ด้านการร่วมมือทุกภาคส่วน

1.1 ภาครัฐเป็นองค์กรหลักกำหนดนโยบายสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ

1.2 ทุกภาคส่วนสร้างแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการร่วมกัน โดยทุกแผนงานสอดคล้องกับนโยบายหลัก

1.3 การนำนโยบายไปดำเนินการต้องเชื่อมโยงแผนงานให้สอดคล้องกับแผนงานของภาคส่วนอื่นๆ แบบบูรณาการ

1.4 องค์กรภาครัฐสร้างเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและองค์กรให้มากยิ่งขึ้น

1.5 การติดตามประเมินผลต้องต่อเนื่องและจริงจัง

1.6 นำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุง พัฒนานโยบายการมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ความร่วมมือทั้งสามภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ปัจจัยด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ

แนวทางการดำเนินงาน การพัฒนาเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมทั้งสามภาคส่วน

1.1 การพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน

1.2 ภาครัฐเป็นองค์กรหลักกำหนดนโยบายสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ

1.3 ทุกภาคส่วนสร้างแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการร่วมกัน โดยทุกแผนงานสอดคล้องกับนโยบายหลัก

1.4 การนำนโยบายไปดำเนินการต้องเชื่อมโยงแผนงานให้สอดคล้องกับแผนงานของภาคส่วนอื่นๆ แบบบูรณาการ

1.5 องค์กรภาครัฐสร้างเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและองค์กรให้มากยิ่งขึ้น

1.6 การติดตามประเมินผลต้องต่อเนื่องและจริงจัง

1.7 นำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุง พัฒนานโยบายการมีส่วนร่วม

แนวทางการดำเนินงาน การบริหารเพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งสามภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม

1.1 การกำหนดนโยบายโดยให้ทุกภาคส่วนยึดหลักการบริหารจัดการองค์การที่ดี

1.2 บริหารจัดการกระบวนการนำไปปฏิบัติให้มีศักยภาพ

1.3 การบริหารงบประมาณอย่างเป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์โดยรวม

1.4 ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.5 แผนยุทธศาสตร์การบริหารบุคลากรในองค์กรให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

1.6 แผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรองค์กรให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

แนวทางการดำเนินงานการร่วมมือทุกภาคส่วนให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม

1.1 กำหนดให้การบริหารงานแบบบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นเป็นนโยบายหลักขององค์กร

1.2 ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงบุคลากรด้านการสื่อสารมีนโยบายร่วมกันต่อการพัฒนาและการบริหารจัดการ

1.3 การกำหนดแผนงานยุทธศาสตร์ให้เป็นการบริหารงานแบบบูรณาการงานร่วมกันทุกภาคส่วนโดยตระหนักถึงประโยชน์ของการประสานความร่วมมือ

1.4 ภาครัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้บริหารงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ

1.5 ทุกภาคส่วนกำหนดให้เพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและองค์กร

1.6 มีระบบการติดตาม ประเมินผลแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนานโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน การสืบทอดทางวัฒนธรรมเพื่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายการสืบทอดทางวัฒนธรรมให้เป็นนโยบายหลักของจังหวัด

1.2 ทุกภาคส่วนกำหนดยุทธศาสตร์องค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของจังหวัด

1.3 ดำเนินแผนงาน/โครงการตามยุทธศาสตร์การสืบทอดทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

1.4 บริหารจัดการทรัพยากรองค์กรให้มีความพร้อมและเหมาะสมกับการดำเนินงานตามแผนงาน

1.5 สถานบันทางการศึกษาทุกระดับสร้างแผนยุทธศาสตร์สอดคล้องกับนโยบายจังหวัด เพื่อการสืบทอดทางวัฒนธรรม

1.6 คณะทำงานตรวจสอบติดตามประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติพร้อมหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงร่วมกันทุกภาคส่วน

ปัจจัยด้านการพัฒนาการจัดการ

แนวทางการดำเนินงานการพัฒนา เพื่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 นโยบายการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้มีศักยภาพบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

1.2 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวคุณภาพ และปริมาณให้เพียงพอทดแทนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ใช้แล้วหมดไปหรือเสื่อมโทรมลง

1.3 แผนงานการพัฒนาระบบการสื่อสารภาครัฐ

1.4 แผนงานการพัฒนาข้อมูลหมายเหตุ กระเปาะบึง ขอบ้างค้ำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ
ทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.5 ทุกภาคส่วนจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของจังหวัด

1.6 คณะทำงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายพร้อมหาแนวทางปรับปรุง
พัฒนานโยบายทุกภาคส่วน

แนวทางการดำเนินงานการบริหาร เพื่อทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 องค์กรภาครัฐบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากร
ท่องเที่ยว

1.2 กระบวนการการบริหารนโยบายเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
ทุกขั้นตอน

1.3 การบริหารโครงการให้สัมฤทธิ์ผลด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม

1.4 การบริหารบุคลากรให้เหมาะสม และมีความพร้อมต่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากร
การท่องเที่ยวอยู่เสมอ

1.5 การประเมินผลการบริหารจัดการงาน

แนวทางการดำเนินงาน การร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 ภาครัฐกำหนดนโยบายในภาพรวมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างจริงจัง
เพื่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากทุกภาคส่วน

1.2 ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงบุคลากรด้านการสื่อสารมีนโยบาย
ร่วมกันต่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.3 การกำหนดแผนงานยุทธศาสตร์ให้เป็นการบริหารงานแบบบูรณาการงานร่วมกัน
ทุกภาคส่วนโดยตระหนักถึงประโยชน์ของการประสานความร่วมมือ

1.4 ภาครัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้บริหารงาน
แบบบูรณาการร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ

1.5 ทุกภาคส่วนกำหนดให้เพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและองค์กร

1.6 มีระบบการติดตาม ประเมินผลแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนานโยบาย

แนวทางการดำเนินงานการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวให้เป็นนโยบายหลักของจังหวัด

1.2 กำหนดนโยบายการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงทั้งทางด้านหลักการและ
การดำเนินงานตามนโยบาย ทั้ง 4 จังหวัด

1.3 วางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดที่เหมาะสมกับพื้นที่และทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 4 จังหวัด ด้วยการตลาดที่มุ่งเน้นการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากร
ท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์สร้างเครือข่ายการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

1.5 ภาครัฐสร้างยุทธศาสตร์การขยายฐานลูกค้าไปยังต่างประเทศ

1.6 แผนงานสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สะดวก ง่ายต่อการเข้าถึงบริการ

1.7 แผนงานการสร้างฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน สร้างความเข้าใจอันดีงามต่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.8 ติดตามผลการประเมินการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไขนโยบาย

แนวทางการดำเนินงาน การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายหลักของจังหวัดเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับนโยบาย

1.2 กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกขั้นตอนโดยมีตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ

1.3 การประสานความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานตามนโยบาย

1.4 แผนงานการส่งเสริมสนับสนุน

1.5 การตรวจสอบ

1.6 สถาบันทางการศึกษาสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.7 ภาครัฐกิจเอกชนจัดตั้งสมาคมเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความรู้แก่ประชาชนถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.9 คณะทำงานติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามนโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์แหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน รอยอารยธรรมเพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายการให้ ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาค และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

1.2 ทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องส่งเสริมสนับสนุน รณรงค์ เพื่อให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่

1.3 กำหนดแผนงาน/โครงการเพื่อสร้างให้เกิดรายได้จากรอยอารยธรรมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังดำรงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนา

1.4 สร้างฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาร่องรอยแห่งอารยธรรมเก่าแก่และการเป็นส่วนหนึ่งของรอยอารยธรรม สำหรับการพัฒนาทางด้านวิชาการ

1.5 ติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล นำกลับไปปรับปรุงพัฒนานโยบาย

แนวทางการดำเนินงาน การสืบทอดทางวัฒนธรรม เพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายการสืบทอดทางวัฒนธรรมให้เป็นนโยบายการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ โดยบรรจุให้เป็นแผนงานยุทธศาสตร์จังหวัด

- 1.2 ทุกภาคส่วนกำหนดยุทธศาสตร์องค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของจังหวัด
- 1.3 ดำเนินแผนงาน/โครงการตามยุทธศาสตร์การสืบทอดทางวัฒนธรรมด้วยกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
- 1.4 บริหารจัดการทรัพยากรองค์กรให้มีความพร้อมและเหมาะสมกับการดำเนินงานตามแผนงาน
- 1.5 สถานบันทางการศึกษาทุกระดับสร้างแผนงานสอดคล้องกับนโยบายจังหวัด
- 1.6 คณะทำงานตรวจสอบติดตามประเมินผลการทำงานนโยบายไปปฏิบัติพร้อมหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงร่วมกันทุกภาคส่วน

ปัจจัยด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ

แนวทางการดำเนินงาน การพัฒนาเพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

- 1.1 นโยบายการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้มีศักยภาพบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดเป็นแหล่งรายได้ต่อชุมชน
- 1.2 ทุกภาคส่วนจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของจังหวัด
- 1.3 แผนงานการพัฒนาระบบการสื่อสารภาครัฐ การพัฒนากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 1.4 แผนงานการพัฒนาระบบแหล่งเงินทุนเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน
- 1.5 แผนงานการพัฒนาระบบการเพิ่มช่องทางการทำธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวให้หลากหลายทั่วถึงแก่ทุกภาคส่วน
- 1.6 แผนงานการพัฒนาข้อมูลหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- 1.7 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวคุณภาพ และปริมาณให้เพียงพอทดแทนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ใช้แล้วหมดไปหรือเสื่อมโทรมลง
- 1.8 คณะทำงานติดตามประเมินผลการทำงานตามนโยบายพร้อมหาแนวทางปรับปรุงพัฒนานโยบายทุกภาคส่วน

แนวทางการดำเนินงาน การบริหาร เพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

- 1.1 กำหนดนโยบายเพื่อการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
- 1.2 กระบวนการการบริหารนโยบายเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอนโดยยึดแนวทางการจัดการองค์กรที่ดี
- 1.3 การบริหารโครงการให้สัมฤทธิ์ผลด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม
- 1.4 การบริหารบุคลากรให้เหมาะสม และมีความพร้อมต่อการดำเนินงานตามแผน
- 1.5 การประเมินผลการบริหารจัดการงาน
- 1.6 วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงแก้ไขนโยบาย

แนวทางการดำเนินงาน การร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

- 1.1 ภาครัฐกำหนดนโยบายในภาพรวมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างจริงจัง มีขอบเขตหน้าที่ชัดเจนเพื่อระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดรายได้ทุกภาคส่วน

1.2 ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงบุคลากรด้านการสื่อสารมีจุดมุ่งหมายหลักเดียวกันต่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เป็นแหล่งรายได้ เพื่อการยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.3 การกำหนดแผนงานให้เป็นการบริหารงานแบบบูรณาการงานร่วมกันทุกภาคส่วนโดยตระหนักถึงประโยชน์ของการประสานความร่วมมือเป็นหลัก

1.4 ภาครัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้บริหารงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ

1.5 ทุกภาคส่วนกำหนดให้เพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและองค์กร

1.6 มีระบบการติดตาม ประเมินผลแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนานโยบาย

แนวทางการดำเนินงาน การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวให้เป็นนโยบายหลักของจังหวัด

1.2 กำหนดนโยบายการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงทั้งทางด้านหลักการและการดำเนินงานตามนโยบาย ทั้ง 4 จังหวัด

1.3 วางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดที่เหมาะสมกับพื้นที่และทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 4 จังหวัด ด้วยการตลาดที่มุ่งเน้นการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์สร้างเครือข่ายการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

1.5 ภาครัฐสร้างยุทธศาสตร์การขยายฐานลูกค้าไปยังต่างประเทศ

1.6 แผนงานสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สะดวก ง่ายต่อการเข้าถึงบริการ

1.7 แผนงานการสร้างฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน สร้างความเข้าใจอันดีงามต่อการทะนุบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.8 ติดตามผลการประเมินการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไขนโยบาย

แนวทางการดำเนินงาน การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อแหล่งรายได้ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

1.1 กำหนดนโยบายหลักของจังหวัดเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับนโยบาย

1.2 กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกขั้นตอนโดยมีตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ

1.3 การบริหารจัดการแผนงานเพื่อการดำเนินงานตามนโยบายด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

1.4 แผนงานการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.5 สถาบันทางการศึกษาสร้างแผนงาน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชน นักศึกษา เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.6 ภาครัฐริเริ่มเอกชนจัดตั้งสมาคมเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความรู้แก่ประชาชนถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.8 คณะทำงานติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ที่ค้นพบคือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ปัจจัยการพัฒนาการบริหารจัดการ

แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน

1.1 กำหนดนโยบายโดยการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1.2 แผนงานการพัฒนาบุคลากรให้เป็นนักบริหารที่สมบูรณ์แบบ

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดแผนงานการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีศักยภาพ

1.4 สถาบันทางการศึกษาสร้างแผนงานมุ่งเน้นการผลิตบุคลากรที่มี คุณธรรม จริยธรรม ต่อหน้าที่และมีจิตสำนึกหวงแหนจิตสำนึกการดูแลสังคม

1.5 ภาคเอกชนสร้างแผนงานมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรที่เป็นเลิศได้มาตรฐานทางด้านบริการโดยผ่านการอบรม การฝึกฝน การเรียนรู้ ให้มีทักษะจนเกิดความเชี่ยวชาญเข้าใจสภาพโดยรวมของทรัพยากรการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.6 คณะทำงานติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่เสนอข้อเสนอแนะ เพื่อให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กำหนดนโยบาย แผนงาน/โครงการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมอย่างชัดเจน ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญต่อการร่วมตัดสินใจกำหนดนโยบาย โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลักของจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ประสานความร่วมมือกับกรมศิลปากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ ต้องมีความเข้าใจและความคิดเห็นร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกันให้มากที่สุดการกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หลักจึงจะสำเร็จได้ส่งผลให้ขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยทุกภาคส่วน ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ร่วมหาแนวทางการวางแผนเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว จากผลการวิจัยที่ได้นั้น แต่ละภาคส่วนดำเนินการตามนโยบาย ตามแผนที่วางไว้ โดยสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมบริหารจัดการแผนงาน/โครงการที่ตั้งไว้ ทุกภาคส่วนทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องบริหารจัดการงานแบบบูรณาการ ลดขั้นตอนการทำงานที่ยุงยาก สื่อสารให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และการถ่ายโอน

อำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมากกว่าที่เป็นอยู่ ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการ ตามแผนงานโครงการ และตรวจสอบติดตามประเมินผลร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย
- 2) ศึกษายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการเชื่อมโยงอารยธรรม วัฒนธรรม
- 3) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางการศึกษาที่มุ่งสร้างนักบริหารที่มีความสมบูรณ์
- 4) ศึกษาและพัฒนาระบบ กระบวนการ การบริหารจัดการด้านสื่อสารของภาครัฐที่มุ่งเน้นการกระจายบริการสาธารณะและข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 5) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเชิงพหุระดับที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หอการค้าไทย และ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และจังหวัดศรีสะเกษ. (2557). **โครงการประชุมสัมมนา พัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดน: กรณีบริหารจัดการเมืองใหม่ช่องสง่า อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ**. สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 5, 6 มิถุนายน 2557
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2555 – 2559**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมศิลปากร. (2533). **แหล่งโบราณคดีประเทศไทยเล่ม 4 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง)**. กรุงเทพฯ : กองโบราณคดี กรมศิลปากร.